

# افغانستان آزاد – آزاد افغانستان

AA-AA

چو کشور نباشد تن من مباد  
همه سر به سر تن به کشتن دهیم

بدین بوم و بر زنده یک تن مباد  
از آن به که کشور به دشمن دهیم

[www.afgazad.com](http://www.afgazad.com)

[afgazad@gmail.com](mailto:afgazad@gmail.com)

Political

سیاسی

نویسنده: والننتین کاتاسانوف\* (Valentin Katasonov)

برگردان: ا. م. شیری

۰۸ فبروری ۲۰۲۳

## مسیر دشوار به سمت دنیای پولی چندقطبی



### کردیت سوئیس در مورد آینده نظام پولی جهانی

کردیت سوئیس (گروه شرکت‌های خدمات مالی و بانکداری سوئیس AG) نه تنها یکی از بزرگترین بانک‌های غربی، بلکه، یک مرکز جهانی برای تجزیه و تحلیل مالی است. در روز اول فبروری، تحلیلگران کردیت سوئیس گزارش آینده نظام پولی را منتشر کردند. پیش از آن، در ۱۷ جنوری نیز این مؤسسه مروری کوتاهی داشت بر گزارش آتی به نام «چه چیزی در انتظار نظام پولی آینده است»، منتشر کرده بود.

مؤلفان این مطالعه خاطرنشان کردند که موقعیت دلار امریکا در نظام پولی جهانی بشدت تضعیف شده است. به ویژه تضعیف دلار از زمان بحران مالی جهانی ۲۰۰۸-۲۰۰۹ قابل توجه بود. در طول این بحران، فدرال رزرو ایالات متحده چاپخانه را با ظرفیت کامل به کار انداخت. بحران پایان یافت، اما فدرال رزرو به افزایش عرضه دلار ادامه داد. علاوه بر این، فدرال رزرو نرخ پایه را تقریباً به صفر کاهش داد. همه این‌ها مانند یک داروی مسکن عمل می‌کنند: به بیمار (اقتصاد امریکا) تسکین می‌دهند، اما عوارض جدی و حتی خطر مرگ در پی دارند، که می‌توان آن را از دست دادن موقعیت دلار امریکا به عنوان یک ارز جهانی و بر این اساس، از دست رفتن موقعیت ابرقدرتی امریکا فهمید.

دلار چه زمانی جایگاه خود را به عنوان ارز جهانی از دست می‌دهد؟ آیا فوراً اتفاق می‌افتد یا به مرور زمان روی می‌دهد؟ آیا دلار امریکا ارزهای ذخیره فعلی (یورو، پوند انگلیس، ین جاپان، یوان چین) را با خود به زیر خواهد کشید

یا به عکس، جایگاه خالی دلار را آن‌ها پر خواهند کرد؟ معماری نظام پولی جدید چگونه خواهد بود؟ این‌ها مهمترین سؤالاتی هستند که تحلیلگران کردیت سوئیس سعی کرده‌اند، پاسخ آن‌ها را بدهند.

آن‌ها این نکات را مورد توجه قرار دادند که روند تضعیف دلار در آغاز دهه سوم قرن بیست و یکم بشدت شتاب گرفته و چهار عامل این شتاب را نام بردند:

- شتاب تورم در سراسر جهان، ناشی از جنگ تحریم‌ها علیه روسیه که به اقتصاد ایالات متحده هم رحم نکرد؛

- کسری بودجه عظیم ایالات متحده (۱.۳ تریلیون دلار)؛

- بدهی عمومی ناپایدار (۳۱.۴ تریلیون دلار یا ۱۲۱.۵ درصد تولید ناخالص داخلی) و خطر نکول دولت امریکا؛

- تضعیف اعتماد به دلار امریکا در نتیجه استفاده از آن به عنوان یک سلاح در مقابله اقتصادی با روسیه.

اولین سناریوی مورد نظر برای ارز آتی این نظام، گذار همه (یا اکثر) کشورهای جهان به یک ارز فراملی واحد است. چیزی شبیه به بنکوری که در کنفرانس برتون وودز توسط رئیس هیأت بریتانیایی، جان مینارد کینز ارائه شد یا چیزی شبیه به «حق برداشت ویژه» (SDR) «یک واحد پولی ویژه که از سوی صندوق بین المللی پول از سال ۱۹۶۹ در حجم محدود منتشر شده است. در این گزارش قاطعانه آمده است که احتمال چنین سناریویی بسیار کم است. انتقال اختیار چاپ پول از بانک مرکزی خود به یک مرجع فراملی مستلزم اعتماد متقابل فوق العاده بین کشورها و همکاری نزدیک در سپهر جغرافیای سیاسی است. و امروز نه «اعتماد متقابل» وجود دارد و نه «همکاری نزدیک».

سناریوی دوم این است که «ارز غالب» دیگری جای دلار امریکا را بگیرد. این بررسی خاطرنشان می‌سازد: «دو منطقه وجود دارد که از نظر اندازه اقتصادی مشابه ایالات متحده هستند و به طور بالقوه می‌توانند از نظر اندازه مناسب باشند: منطقه یورو و چین. لازم به ذکر است که نه یورو و نه یوان آماده نیستند جای خالی دلار امریکا را پر کنند.

در مورد یورو نیز گفته می‌شود که اتحادیه اروپا و بانک مرکزی اروپا هیچ علاقه‌ای به ارتقای یورو به جایگاه ارز غالب نشان نمی‌دهند. اتحادیه اروپا و بانک مرکزی اروپا اکنون بر حفظ اروپای متحد از خطر فروپاشی و تلاش‌های برخی کشورها برای خروج از منطقه یورو و بازگرداندن پول ملی خود متمرکز شده‌اند. همچنین جهان آماده پذیرش یورو نیست: «منطقه یورو هنوز یک اتحادیه مالی بالغ نیست و بنابراین، فاقد دارائی معتبر در سطح منطقه مانند اوراق قرضه خزانه‌داری ایالات متحده است. این به این معنی است که هیچ دارائی بسیار نقد و همگنی وجود ندارد که بقیه جهان بتواند به عنوان ذخیره نگهداری کند. نبود بازار سرمایه یکپارچه و اتحادیه بانکی موانع دیگری هستند که نقدینگی یورو را کاهش می‌دهند.»

بیجینگ جاهطلبی‌های آشکارتری برای ارتقاء یوان به موقعیت ارز غالب دارد و سال‌هاست که یوان را در خارج از جمهوری خلق چین تبلیغ می‌کند. در سال ۲۰۱۵، یوان یک وضعیت حقوقی به عنوان ارز ذخیره از صندوق بین‌المللی پول کسب کرد. اما از آن زمان، موقعیت پول چین در خارج از جمهوری خلق چین فقط کمی تقویت شده است (سهام یوان در ذخایر ارزی جهان، در تسویه حساب‌های بین‌المللی، در معاملات در بازار ارز فارکس چندین برابر کمتر از سهم یورو است). نویسندگان این بررسی، ضعف یوان را چنین توضیح می‌دهند: «یوان فاقد ... یک ویژگی کلیدی- تحرک سرمایه بین‌المللی است که به آن اجازه نمی‌دهد با دلار امریکا رقابت کند. در آینده قابل پیش‌بینی، بعید به نظر می‌رسد که چین به طور کامل بازارهای مالی خود را آزاد نموده و به روی معاملات فرامرزی باز کند. ویژگی‌های دیگر، مانند یک نظام حقوقی به رسمیت شناخته شده بین‌المللی نیز با یوان به عنوان یک کاندیدای مناسب برای یک ارز غالب مخالفت می‌کنند.»

در سناریوی سوم («ایجاد دنیای ارزی چندقطبی»)، نویسندگان گزارش کردیت سوئیس سه نیروی محرک را در نظر می‌گیرند:

۱- روند افزایش تجارت دوجانبه بین کشورها، که امکان بازدهی کلان استفاده از پول ملی آن‌ها به جای دلار امریکا را فراهم می‌کند؛

۲- تعمیق بازارهای سرمایه محلی در بازارهای نوظهور؛

۳- تلاش‌های چشمگیر توسط بازارهای بزرگ در حال ظهور برای توسعه طرح‌های بیمه متقابل در برابر شوک‌های ناشی از تغییر در سیاست پولی ایالات متحده.

در **پند سوم**، کاهش سهم دلار امریکا از ذخایر ارزی سایر کشورها خودنمایی می‌کند. از جمله، بر اساس اقدامات بیمه‌ای می‌توان پروژه‌های ایجاد ارز جمعی منطقه‌ای را مورد توجه قرار داد. بنابراین، در ماه جنوری، بونوس آیرس میزبان هفتمین اجلاس سران جامعه کشورهای امریکای لاتین و حوزه کارائیب (۳۳ کشور) بود. برازیل و آرژانتین در این اجلاس آمادگی واحد پول جمعی «سور» را اعلام کردند و از سایر کشورهای منطقه برای پیوستن به آن‌ها دعوت کردند.

کردیت سوئیس به داده‌های حاکی از افزایش سهم ارزهای کشورهای گروه بازارهای نوظهور استناد می‌کند. این دسته شامل یوان چین، دلار هانگ‌کانگ، دلار سنگاپور، واحد پول تعدادی از کشورهای آسیایی و امریکای لاتین است. در سال ۲۰۰۱، آن‌ها فقط ۷ درصد از کل معاملات ارزی (بر اساس ارزش) در جهان را به خود اختصاص دادند و سهم آن‌ها در سال ۲۰۲۲ به ۲۵ درصد رسید.

با این حال، تحلیلگران بانک سوئیس نتوانستند به یک سؤال پاسخ دهند. آن‌ها نمی‌دانند که گذار از نظام ارزی دلاری به دنیای ارز چند قطبی تدریجی خواهد بود یا ناگهانی. بنابراین، آن‌ها پیش‌بینی می‌کنند که حرکت به سمت یک جهان ارزی چندقطبی می‌تواند توسط ایالات متحده تسریع شود یا به تأخیر بیفتد. اجازه دهید به ارزیابی تحلیلگران سوئسی اضافه کنیم: واشینگتن راه‌های کافی برای کاهش سرعت آن دارد و آخرین جایگاه در میان راه‌ها را نیروی نظامی احراز نکرده است.

مأخوذ از: [بنیاد فرهنگ ستراتیژیک](#)

۱۸ بهمن- دلو ۱۴۰۱

\* - پروفیسور، دکتر علوم اقتصادی، مدیر مرکز پژوهش‌های اقتصادی «شاراپوف» فدراسیون روسیه